

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 11150731/160.01.01/2580938

09/03/2015

Konu : Anket Uygulama isteği

VALİLİĞİNE

Sakarya Üniversitesi, Çocuk Hastalıkları Hemşiresi Öğrencisi Hamide ZENG NİN “Ergenlerin Risk Alma Davranışları ile Nargilenin Sağlık Etkilerine Yönelik Algıların İncelenmesi” konulu anket uygulamasını, Adapazarı, Erenler ve Serdivan ilçe okullarımızda eğitim gören (Ortaöğretim 9.10.11. ve 12. Sınıf) öğrencilerine uygulamak istediği için, Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Tıp Fakültesi Dekanlığı'nın 12/02/2015 tarih ve 13 sayılı yazı ile bildirilmiştir.

Hamide ZENG NİN “Ergenlerin Risk Alma Davranışları ile Nargilenin Sağlık Etkilerine Yönelik Algıların İncelenmesi” konulu anket uygulamasını ilimiz Adapazarı, Erenler ve Serdivan ilçe okullarımızda eğitim gören (Ortaöğretim 9.10.11.ve12. Sınıf) öğrencilerine uygulanması, yasal gerekliliğinin ilgili Okul Müdürlüklerince yerine getirilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mevlüt KUNTOĞLU
Millî Eğitim Müdürü

OLUR.
09/03/2015

Erdoğan ÜLKER
Vali Yardımcısı

**ERGENLERİN SİGARAYA ÖZGÜ DENGELİYİCİ SAĞLIK
İNANÇLARI ve NARGİLENİN SAĞLIĞA ETKİLERİ İLE ALGILARI**

Değerli öğrenciler aşağıda sizi tanımaya yönelik sorular bulunmaktadır. Vereceğiniz cevaplar yalnızca bilimsel amaçlı bir araştırmada kullanılacak olup herhangi bir şekilde paylaşılmayacaktır. Katılımınız ve desteğiniz için teşekkür ederim.

1-Okulunuzun adı:

2-Kaçıncı sınıf:

a)Lise1

b)Lise2

c)Lise3

d)Lise4

3-Yaşınız:

a)15 ve altı

b)16

c)17

d)18 ve üzeri

4-Cinsiyetiniz:

a) Kız

b) Erkek

5-Vücut ağırlığınız:kg

6-Boyunuz:cm

7-Kaç kardeşiniz?

a)1-2

b)3-4

c)5-6

d)7-daha fazla

8-Ailenizle birlikte mi yaşıyorsunuz?

a)Evet

b)Hayır (Nerede veya kiminle yaşadığınızı belirtiniz:.....)

9-Çalışıyor musunuz?

a)Evet Evet ise yaptığınız iş veya meslek?.....

b) Hayır

10-Anninizin eğitim durumu nedir?

a) ilk öğretim

b) Orta öğretim

c) Üniversite

d)Diğer:.....

11-Babanızın eğitim durumu nedir?

a) ilk öğretim

b) Orta öğretim

c) Üniversite

d)Diğer:.....

12-Ailenizin aylık gelirini nasıl değerlendiriyorsunuz?

a)Gelir, giderden az

b)Gelir,gidere denk

c)Gelir,giderden fazla

13-Size verilen harçlık miktarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

a)Yeterli

b)Az

c)Fazla

14-Okul başarınızı nasıl buluyorsunuz?

a)Kötü

b)Orta

c)İyi

d)Çok iyi

15-Ailede sigara içen var mı?

a)Evet b)Hayır

16-Ailede nargile içen var mı?

a)Evet b)Hayır

17-Sigara içiyor musunuz?

a)Evet b)Hayır (Cevabınız **hayır** ise 20. soruya geçiniz)

18-Ne zamandır sigara içiyorsunuz?

a)1 yıldan az d)5 yıl veya daha fazla
b)1-2 yıl e)Bıraktım
c)3-4 yıl f)Diğer:.....

19-Günde ne kadar sigara içiyorsunuz?

a)1-9 tane c)20 tane veya daha fazla
b)10-19 tane d)Diğer:.....

20-Nargile içiyor musunuz?

a)Evet b)Hayır (Cevabınız **hayır** ise 28. soruya geçiniz)

21- Ne zamandır nargile içiyorsunuz?

a)1 yıldan az d)3-4 yıl
b)1-2 yıl e)4 yıldan çok
c)2-3 yıl

22-Ne sıklıkla nargile içersiniz?

a)Ayda 5'den az c)Ayda 11 kez ve üzeri
b)Ayda 5-10 kez d)Diğer:.....

23-Nargileyi nerede içersiniz?

a)Ev c)Nargile Kafeler
b)Kafe d)Diğer:.....

24-Nargile içimin ne kadar sürer?

- a)1 saatten az
- b)1 saat dolayı
- c)1 saatten fazla

25-Tercih ettiğiniz nargile türü hangisidir?

- a)Aromalı
- b)Aromasız
- c)Diğer:.....

26-Sizi nargile kullanmaya başlatan etmenler hangileridir?

- a)Radyo, televizyon, bilgisayar vb. iletişim araçları
- b)Arkadaş çevresi
- c)Ailede kullanan birinin olması
- d)Yenilik arayışı
- e)En yakın üç arkadaşından en az birinin kullanıyor olması
- f)Diğer:.....

27-Ailenizin nargile kullanmanız ile ilgili tutumu nedir?

- a)Bilmiyor
- b)Karışmıyor
- c)Destekliyor
- d)Diğer:.....

28-Nargilenin sağlığa zararı konusundaki düşünceniz nedir?

- a)Zararlıdır
- b>Zararsızdır
- c)Bilgim yok

29-Nargile ve sigaranın insan sağlığına zararları konusunda düşünceniz nedir?

- a)Nargile zararsızdır
- b)Nargile sigaradan daha az zararlıdır
- c>Eşit derecede zararlıdır
- d)Nargile daha zararlıdır

30-Nargile ve bağımlılık konusunda düşünceniz nedir?

a)Bağımlılık yapar

b) Bağımlılık yapmaz

c) Bilgim yok

31-Nargile ve bulaşıcı hastalık konusunda düşünceniz nedir?

a)Hastalık bulaştırır

b) Hastalık bulaştırmaz

c) Bilgim yok

32- Nargile ve sigaranın zararları hakkında bilgi aldınız mı?

a)Evet

b)Hayır

33-Evet ise nargile ve sigaranın zararları hakkında nereden bilgi aldınız?

a)Sağlık çalışanı

b)Okul

c)Radyo, televizyon, bilgisayar vb. iletişim araçları

d)Diğer:.....

Ergenler İçin Kısa Heyecan Arayışı Ölçeği

	Aşağıda heyecan arayışı ile ilgili verilen ifadeleri dikkatli okuyunuz ve sizin için en uygun şıkkı işaretleyiniz. Doğru veya yanlış cevap yoktur.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Tehlikeli yerleri keşfetmeyi severim				
2	Korkutucu şeyler yapmayı severim				
3	Kuralları çiğnemek zorunda kalsam bile, yeni ve heyecan verici deneyimleri severim				
4	Ne yapacağı belli olmayan ve macerayı seven arkadaşları tercih ederim				

Ergenler İçin Kararlı Denge Ölçeği

	Aşağıda sigara ile ilgili verilen ifadeleri dikkatli okuyunuz ve sizin için en uygun şıkkı işaretleyiniz. Doğru veya yanlış cevap yoktur.	Kesinlikle Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Sigara içen insanlar daha fazla saygı görürler					
2	Sigara içen gençlerin daha çok arkadaşı olur					
3	Sigara içen gençlerin daha çok sevgilisi olur					
4	Sigara içen insanlar öfkeyle daha iyi baş ederler					
5	Sigara içmek zevk verir					
6	Sigara içmek gerginliği alır					
7	Sigara içen kötü kokar					
8	Sigara içmek çok kötü bir alışkanlıktır					
9	Sigara içmek dişleri sarartır					
10	Sigara içmek çevredeki insanların sağlığını etkileyebilir					
11	Sigara içmek insan sağlığı için aşırı tehlikelidir					
12	Sigara içmek çevredeki insanları da etkiler					

Ergenler için Sigaraya Özgü Dengeleyici Sağlık İnançları Ölçeği

	Aşağıda sigara ile ilgili verilen ifadeleri dikkatli okuyunuz ve sizin için en uygun şıkki işaretleyiniz. Doğru veya yanlış cevap yoktur.	Kesinlikle Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Sigara içmenin zararları fiziksel aktivitelerle dengelenebilir					
2	Sigara içmenin olumsuz etkileri egzersizlerle azaltılabilir					
3	Sigara içmenin olumsuz etkileri her hafta düzenli ve dinamik bir şekilde egzersizlerle dengelenebilir					
4	Eğer daha az alkol içilirse sigara içmenin zararı olmaz					
5	Yeteri kadar vitamin alırsa sigara içmenin zararı olmaz					
6	Sigara içmenin olumsuz etkileri sağlıklı beslenme ile telafi edilebilir					
7	Sağlıklı beslenilirse ara sıra sigara içmenin zararı olmaz					
8	Hafta sonu içilen sigaranın etkileri hafta içi sigara içilmezse dengelenebilir					
9	Eğer devamı gelmeyecekse dışarı çıktığın zaman sigara içmenin bir mahsuru yoktur					
10	Sigara sadece dışarı çıktığında içilirse sağlığa zarar vermez					

NARGİLENİN SAĞLIĞA ETKİLERİ ALGI ÖLÇEĞİ

	Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra bu ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını gösteren sütuna ait olan kutucuğun içine X işareti koyunuz. Bazı ifadeleri yanıtlamak zor gelirse, size en yakın gelen şıkkı işaretleyiniz. Teşekkürler.	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Nargile içmek akciğerleri olumsuz etkiler					
2	Nargile dumanı sudan geçerken kansere neden olan zararlı maddeler süzülmez					
3	Nargile içenlerde deri hastalığı (egzema) görülebilir					
4	Nargile içilmesi kalp damar hastalığı riskini artırır					
5	Kendisi nargile içmeyenlerin ortamdaki nargile dumanına maruz kalması solunum yolu ile ilgili hastalıklara neden olur					
6	Nargile içenlerde ağız enfeksiyonları (aft, uçuk, pamukçuk gibi) görülür					
7	Meyveli/aroma tütünlü nargilelerde bağımlılık yapar					
8	Nargileyi bırakmak sağlığı olumlu yönde etkiler					
9	Nargilede nikotin vardır					
10	Nargile bağımlılık yapar					
11	Ağızlığın ortak kullanımı ile nezle, grip gibi hastalıklar bulaşabilir					
12	Meyveli/aroma tütünü, sade tütüne göre daha sağlıklı değildir					
13	Ağızlığın ortak kullanımı ile Hepatit B, Hepatit C ve AIDS bulaşabilir					
14	Nikotin yönünden nargile sigaraya göre daha masum değildir					
15	Nargilede marpuç (ağızlık) asla ortak kullanılmaz					

GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Sevgili Öğrenciler;

Sağlık açısından riskli davranışlar genellikle ergenlik döneminde edinilir, sonuçları da erişkin döneme yansımaktadır. Ergenlerde olumsuz risk alma davranışları arasında tütün ve tütün ürünlerini kullanma davranışı sıklıkla gözlenebilen riskli davranışlar arasında yer almaktadır. Tütün ürünü olan sigara ve nargilenin; son yıllarda özellikle gençler arasında kullanımı giderek yaygınlaşmıştır. Sigara ve nargilenin sağlık üzerine olumsuz etkileri çeşitli araştırmalarla tespit edilmiştir. Nargile kullanımı, nikotin bağımlılığına götüren önemli bir geçiş kapısıdır. Ergenler nargileyi tütün ürünü olduğunun farkında olmadan denemekte ve bir süre sonra bağımlı hale gelmektedir. Bu çalışma ergenlerin sigaraya özgü dengeleyici sağlık inançları ve nargilenin sağlığa etkilerine yönelik algılarının incelenmesi amacıyla yapılacaktır.

Çalışma hakkında ek bilgiler almak için araştırmacıya 05058433974 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Tamamen akademik amaçlı olan bu araştırma için herhangi bir ücret talep edilmeyecek ve katılımcıya da bir ücret ödenmeyecektir.

Bu çalışmaya katılmanız gönüllü olmanıza bağlıdır. Çalışmaya katılmak istemezseniz ya da çalışmanın herhangi bir aşamasında ayrılma talebinde bulunursanız araştırmacıyı haberdar ederek çalışmadan çekilebilirsiniz.

Bu çalışma esnasında kayıtlar yasalara uygun olarak araştırmacı tarafından toplanacak ve güvenli bir şekilde saklanacaktır. Araştırma sonuçları kongrelerde sunulabilir veya bilimsel dergilerde yayımlanabilir. Çalışma sonrasında kimlik bilgileriniz hiçbir şekilde açıklanmayacaktır.

Katılıminız ve desteğiniz için şimdiden teşekkür ederiz.

Bilgilendirmeyi yapacak araştırmacının Adı Soyadı: Hamide ZENGİN

Adres:Sakarya Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu

Telefon:05058433974

İmza:

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıda araştırmadan önce verilmesi gereken bilgileri okudum. Bu koşullar altında yukarıda söz konusu olan araştırmaya kendi rızamla hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Tarih:

Öğrencinin Adı Soyadı:

İmza:

GÖNÜLLÜ VELİ ONAM FORMU

Sayın Veli;

Sağlık açısından riskli davranışlar genellikle ergenlik döneminde edinilir, sonuçları da erişkin döneme yansımaktadır. Ergenlerde olumsuz risk alma davranışları arasında tütün ve tütün ürünlerini kullanma davranışı sıklıkla gözlenebilen riskli davranışlar arasında yer almaktadır. Tütün ürünü olan sigara ve nargilenin son yıllarda özellikle gençler arasında kullanımı giderek yaygınlaşmıştır. Sigara ve nargilenin sağlık üzerine olumsuz etkileri çeşitli araştırmalarla tespit edilmiştir. Nargile kullanımı, nikotin bağımlılığına götüren önemli bir geçiş kapısıdır. Ergenler nargileyi tütün ürünü olduğunun farkında olmadan denemekte ve bir süre sonra bağımlı hale gelmektedir. Bu çalışma ergenlerin sigaraya özgü dengeleyici sağlık inançları ve nargilenin sağlığa etkilerine yönelik algılarının incelenmesi amacıyla yapılacaktır.

Araştırmaya Sakarya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin alındıktan sonra başlanacaktır. Araştırma Sakarya iline bağlı 11 lisede gerçekleştirilecek, çalışmada öğrencilere ergenlerin olumsuz risk alma davranışları ve nargilenin sağlığa etkileri ile ilgili algılarını ve öğrencilerin kişisel özelliklerini değerlendiren bilgi formları doldurtulacaktır. Öğrencilerin bilgi formlarını doldurmalarını okul yönetiminin uygun gördüğü zamanda yapılacak ve 10-15 dakika sürecektir.

Çalışma hakkında ek bilgiler almak için araştırmacıya 05058433974 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Tamamen akademik amaçlı olan bu araştırma için herhangi bir ücret talep edilmeyecek ve katılımcıya da bir ücret ödenmeyecektir.

Bu çalışmaya velisi olduğunuz öğrencinin katılıp katılmama konusunda hiçbir zorunluluğu bulunmamaktadır. Öğrencinin çalışmaya katılmasını istemezseniz ya da çalışmanın herhangi bir aşamasında çalışmadan ayrılmasını talep ederseniz araştırmacıyı haberdar ederek çalışmadan çekilebilirsiniz.

Bu çalışmaya katılımda kayıtlar yasalara uygun olarak araştırmacı tarafından toplanacak ve güvenli bir şekilde saklanacaktır. Araştırma sonuçları kongrelerde sunulabilir veya bilimsel dergilerde yayımlanabilir. Çalışma sonrasında kimlik bilgileriniz hiçbir şekilde açıklanmayacaktır.

Katılımınız ve desteğiniz için şimdiden teşekkür ederiz.

Bilgilendirmeyi yapacak araştırmacının Adı Soyadı: Hamide ZENGİN

Adres:Sakarya Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu

Telefon:05058433974

İmza:

Eğitim Kitapçığı

**NARGİLENİN SAĞLIĞA ZARARLARI
EĞİTİM KİTAPÇIĞI**

Hazırlayan: Hamide ZENGİN

Kaynak: akmak V.(2014).Adolesanların Nargilenin Sağlığa Etkileri İle İlgili Algıları.Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.(Danışman: Prof. Dr. N.ınar)

İÇİNDEKİLER

NARGİLE

YAYGINLIK

NARGİLE DUMANININ İÇERİĞİ

NARGİLE İLE İLGİLİ YANLIŞ ALGILAR

NARGİLENİN SAĞLIĞA ETKİLERİ

KAYNAKLAR

Kaynak: Çakmak V.(2014).Adolesanların Nargilenin Sağlığına Etkileri ile İlgili Algıları.Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.(Danışman: Prof. Dr. N.Çınar)

NARGİLE

Nargile, kokulandırılmış tütünün bir şişeden geçirilerek kullanılan şeklidir (DSÖ Küresel Tütün Salgını Raporu 2008). Dünyada ve Türkiye’de en sık içilen tütün ürünü sigara olmasına rağmen, ülkemizde nargile içimi son yıllarda artmıştır (İbrahimov ve ark 2012).

YAYGINLIK

Tütün kullanımının özel bir şekli olan nargile, önceleri orta ve ileri yaştaki kişilerin alışkanlığı iken, son yıllarda nargile özellikle gençlere yönelik olarak pazarlanmakta ve gençler arasında giderek daha popüler hale gelmektedir (Bilir 2010). Günümüzde dünya genelinde her gün 100 milyon insanın nargile içerek tütün tükettiği tahmin edilmektedir (Maziak ve ark 2004, Poyrazoğlu ve ark 2010, İbrahimov ve ark 2012, Alzohairy 2012). Nargile, genellikle kafe ve restoran gibi sosyal ortamlarda içilmekte ve buralarda elden ele geçmektedir. Nargile içimi süresi 45 ile 50 dakika arasında değişmekte, ancak birkaç saat boyunca da devam edebilmektedir (Naggar and Saghir 2011).

NARGİLE DUMANININ İÇERİĞİ

- Nargile dumanında temelde 3 madde bulunur: nikotin, katran ve ağır metaller (arsenik, krom, kurşun vb) (Subaşı ve ark 2005).
- Bir nargile içimi sırasında 3 gram tütün ve 5 gram kömür yakılmakta, toplam 2.25 miligram nikotin ve 242 miligram küçük zararlı maddeler alınmaktadır (Subaşı ve ark 2005, Aslan 2009, Küçükusta 2012).

Kaynak: Çakmak V.(2014).Adolesanların Nargilenin Sağlığa Etkileri İle İlgili Algıları.Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.(Danışman: Prof. Dr. N.Çınar)

- Nargile içilmesi sırasında oluşan zararlı maddeler, tütün ve katkı maddeleri ile kömür dumanından kaynaklanmaktadır (Sezer ve Pıçak 2011).
- Bir nargile içimi sonucunda alınan nikotin miktarı, 50 adet sigara içilmesiyle alınan nikotin miktarına eşittir (Subaşı ve ark 2005, Aslan 2009, Küçükusta 2012).

- Bir nargile içiminde yaklaşık 20-80 dakika içinde 0.15 ile 1 litre arası duman solunmakta, bu da ortalama bir sigara içimindeki duman miktarının yaklaşık 100 katı olmaktadır (İbrahimov ve ark 2012).
- Nargile dumanı, sigara dumanı gibi benzer zararlı maddeleri içerir (Poyrazoğlu ve ark 2010).
- Nargile dumanındaki arsenik, nikel, kobalt, krom ve kurşun miktarı, sigara dumanındaki düzeye göre daha yüksektir (Aslan 2009, Dugas ve ark 2010).
- Tütünün nargile şeklinde içilmesi de aynen sigara içilmesi gibi zararlıdır (Köseoğlu ve ark 2006, Aslan 2009).

Kaynak: Çakmak V. (2014). Adolesanların Nargilenin Sağlığa Etkileri İle İlgili Algıları. Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya. (Danışman: Prof. Dr. N. Çınar)

NARGİLE İLE İLGİLİ YANLIŞ ALGILAR

Nargilenin olası sağlık zararları hakkında toplumdaki bilgi eksikliği, nargilenin güvenilir olduğuna dair yanlış algı oluşmasına sebep olmaktadır. Genel olarak nargilenin sağlığa olan etkileri hakkında çok az bilgiye sahip olunması ve nargilenin sigaraya oranla daha az zararlı olduğu inancı ortaya çıkmaktadır (Okdemir 2013). Gençlerin önemli bir kısmı nargileyi bir tütün mamulü olarak görmemekte ve nargile içmenin sağlığa zararlı bir etkisinin olmadığını düşünmektedir (Akter 2011).

Gençler nargile içmeyi tütün ürünü olduğunun farkında olmadan denemekte; bir süre sonra da bağımlı hale gelmektedir (Aslan 2009). Nargilenin sigara gibi veya sigara kadar zararlı olmadığı, sudan geçirildiği için zararlı maddeleri engellediği ve bağımlılık yapmadığı yanlış inancı, gençlerin nargile kullanımına olan eğilimini artırdığı tahmin edilmektedir (rsel 2010, Hassoy ve ark 2011, Sezer ve Pıçak 2011).

Kaynak: akmak V.(2014).Adolesanların Nargilenin Sağlığa Etkileri İle İlgili Algıları.Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.(Danışman: Prof. Dr. N.ınar)

NARGİLENİN SAĞLIĞA ETKİLERİ

Nargilenin sağlığa olan etkileri, araştırmalarla tespit edilmiştir. Bunlar; akciğer, ağız, idrar torbası (mesane) kanserleri ile yemek borusu ve mide kanseridir. Aynı zamanda, solunum yolu problemlerine ve kalp hastalıklarına da neden olmaktadır (Okdemir 2013). Nargilenin sağlığa olan etkileri aşağıda sıralanmıştır:

- Nargile içmek akciğer fonksiyonlarını olumsuz yönde etkiler (Knishkowsky, Amitai 2005, Subaşı ve ark 2005, Maziak ve ark 2004, Okdemir 2013).
- Kansere neden olan kimyasal maddeler, nargile dumanı sudan geçse bile süzülmez (Maziak ve ark 2004, Okdemir 2013).
- Nargilede nikotin vardır (Hassoy ve ark 2011, Aslan 2009, Maziak ve ark 2004, Okdemir 2013).
- Nargile içerken gerekli temizlik tedbirleri alınmazsa (bir kere kullanılan ağızlık, kişiye özel) elden ele dolaştığı için bulaşıcı hastalıklara yol açabilir (Örsel 2010, Okdemir 2013).
- Nargile içilmesiyle hepatit (sarılık) hastalığı bulaşabilir (Knishkowsky, Amitai 2005, Subaşı ve ark 2005, Örsel 2010, Maziak ve ark 2004, Akl ve ark 2010).
- Nargile içimiyle AIDS hastalığı bulaşır (Knishkowsky, Amitai 2005).
- Ağızlığın ortak kullanımı ile nezle, grip gibi hastalıklar bulaşır (Örsel 2010, Maziak ve ark 2004, Okdemir 2013).
- Nargile içmeyi dumanına maruz kalanlarda da solunum yolu rahatsızlıkları görülebilir (Okdemir 2013).
- Nargile içenlerde ağız enfeksiyonları (aft, uçuk, pamukçuk gibi) görülür (Akl ve ark 2010, Okdemir 2013).
- Nargile içenlerde deri hastalığı (egzama) görülebilir (Önder ve ark 2002, Maziak ve ark 2004).

Kaynak: Çakmak V. (2014). Adolesanların Nargilenin Sağlığa Etkileri İle İlgili Algıları. Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya. (Danışman: Prof. Dr. N. Çınar)

- Nargile içilmesi kalp damar hastalığına neden olabilir (Maziak ve ark 2004, Dugas ve ark 2010, Selim ve ark 2013, Okdemir 2013).
- Meyveli/aromalı tütünli nargile bağımlılık yapar (Sezer ve Pıçak 2011).
- Sade tütünli nargile bağımlılık yapar (Sezer ve Pıçak 2011).
- Nargile bağımlılık yapar (Hassoy ve ark 2011, Aslan 2009, Maziak ve ark 2004, Mzayek ve ark. 2012, Okdemir 2013).
- Nargile arada sırada içildiğinde de sağlığa zararı olur (Okdemir 2013).
- Nargileyi bırakmak sağlığı olumlu yönde etkiler (Hassoy ve ark 2011, Knishkowsy, Amitai 2005, DSÖ 2008, Subaşı ve ark 2005, Okdemir 2013).
- Tütüne eklenen meyve parçaları veya aromaları nargileyi daha sağlıklı yapmaz (Hassoy ve ark 2011).
- Meyveli/aromalı nargile tütünü, sade tütüne göre daha sağlıklı değildir (Sezer ve Pıçak 2011, Okdemir 2013).

**NARGİLE DAHA
TEKLİKELİ**

Kaynak: Çakmak V. (2014). Adolesanların Nargilenin Sağlığa Etkileri İle İlgili Algıları. Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya. (Danışman: Prof. Dr. N. Çınar)

KAYNAKLAR

1. Akl EA, Gaddam S, Gunukula SK, Honeine R, Jaoudc PA, İrani J. (2010). The Effects Of Waterpipe Tobacco Smoking On Health Outcomes: A Systematic Review. *International Journal Of Epidemiology*, 39:834-857.
2. Akter E. (2011). Adana İl Merkezindeki Lise Öğrencilerinde Tütün ve Tütün Mamullerinin Kullanımı. Ç.Ü. Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, Adana, (Danışman: Prof. Dr. N Bozdemir).
3. Alzohairy MA. (2012). Water Pipe & Cigarette Smoking among Qassim University Male Students: Prevalence and Beliefs. *International Journal of Health Sciences*, Qassim University, Vol. 6, No. 1 (Jan 2012/ Safar 1433H) 45-5.
4. Aslan D. (2009). Dünyada Tütün Kontrolünde Yeni Açılımlar. *Halk Sağlığı Çalıştayı Sunumları*. 28.
5. Bilir N, Çakır B, Dağlı E, Ergüder T, Önder Z. (2010). Türkiye’de Tütün Kontrolü Politikaları sf. 33-42.
6. Bilir N. (2010). Dünyada Ve Türkiye’de Tütün Kullanımı Epidemiyolojisi. *Tütün ve Tütün Kontrolü*. Toraks Kitapları Edit: Aytemur ZA, Akçay Ş, Elbek O. (10) 32.
7. Dugas E, Tremblay M, Low NCP, Cournoyer D, O’Loughlin J. (2010). Water-Pipe Smoking Among North American Youths. *Pediatrics* 125(6) 1184-1189.
8. Filiz Z. (2006). Üç Yönlü Log-Lineer Modeller İle Üniversite Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Nargile İçme Nedenlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2) 225-250. 9. Gelen ME, Köksal N, Özer A, Atilla N, Cinkara M, Kahraman H, Ekerbiçer H. (2011). Üniversitemiz Öğrencileri İle Akademik Ve İdari Personel Arasında 5727 Sayılı Yeni Tütün Yasasına İlişkin Bilgi Düzeyi Değerlendirmesi. *Tüberküloz Ve Toraks Dergisi*, 59(2) 132-139.
10. Hassoy H, Ergin I, Davas A, Durusoy R, Karababa AO. (2011). Sağlık Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinde Sigara, Nargile, Sarma Tütün Kullanımını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi ve Öğrencilerin Sigara, Nargile, Sarma Tütüne Başlama ve Sürdürme Konusundaki Görüşleri. *Solumun Dergisi*, 13(2): 91-99.
11. İbrahimov F, Şahin İ, Eminağa F, Feyzioğlu K, Metin BC, Aslan D. (2012). Nargile İçicilerinin Bazı Özellikleri Ve Ekspiryum Havasında Karbon Monoksit (Co) Düzeylerinin Saptanması. *Gülhane Tıp Dergisi*, 54: 49-56.
12. Knishkowsky B, Amitai Y. (2005). Water-Pipe (Narghile) Smoking: An Emerging Health Risk Behavior. *Pediatrics* 116(1)113-120.

Kaynak: Çakmak V. (2014). Adolesanların Nargilenin Sağlığa Etkileri İle İlgili Algıları. Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya. (Danışman: Prof. Dr. N. Çınar)

13. Köseoğlu N, Aydın A, Uçan ES, Ceylan E, Eminoğlu Ö, Durak H, Güven H. (2006). Nargile, Sigara Ve Pasif İçiciliğin Mukosilyer Klerens Üzerindeki Etkileri. *Tüberküloz ve Toraks Dergisi* 54(3): 222-228.
14. Küçükusta AR. (2012). Sigara Sizi Yok Etmeden, Siz Onu Terk Edin, *Kansere Çözüm Var* 4. Baskı. 2.
15. Maziak W, Ward KD, Sowcid RAA, Eissenberg T. (2004). Tobacco Smoking Using A Waterpipe: A Re-Emerging Strain In A Global Epidemic. *Tobacco Control*;13:327-333.
16. Mzayek F, Khader Y, Eissenberg T, Ali RA, Ward KD, Maziak W. (2012). Patterns of Water-Pipe and Cigarette Smoking Initiation in Schoolchildren: Irbid Longitudinal Smoking Study. *Nicotine & Tobacco Research* 14(4) 448-454.
17. Okdemir S. (2013). Nargile İçimine Bağlı Karboksihemoglobin Seviyelerinin Değerlendirilmesi. G. Ü. Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, Ankara, (Danışman: Doç. Dr. F Bildik).
18. Önder M, Öztaş M, Arnavut Ö. (2002). Nargile (Hubble-Bubble) Smoking-İnduced Hand Eczema. *International Journal of Dermatology* (41)771-772.
19. Poyrazoğlu S, Şarlı Ş, Gencer Z, Günay O. (2010). Waterpipe (Narghile) Smoking Among Medical And Non-medical University Students in Turkey. *Upsala Journal of Medical Sciences*, 115: 210-216.
20. Redhwan Ahmed AL-Naggar, Fatma SA Saghir. (2011). Water Pipe (Shisha) Smoking and Associated Factors Among Malaysian University Students. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*,1(12) 3041-3047.
21. Selim GM, Fouad H, Ezzat S. (2013). Koroner Anjiyografi Önerilen Hastalarda Nargile İçiminin Koroner Arter Hastalığının Yaygınlığına Etkisi. *Anadolu Kardiyol Dergisi* (13) 647-654.
22. Sezcer RE, Pıçak YK. (2011). Tütün mücadelesi için yeni bir tehdit: aromatik nargile. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, (33) 133-143.
23. Subaşı N, Bilir N, İhan E, Avluk A, Bavlı G, Biteker M, Kırmızıgül E. (2005). Nargile İçenlerin Nargile İçme Konusundaki Bilgi, Tutum ve Davranışları. *Toraks Dergisi*, 6(2):137-143

Kaynak: Çakmak V.(2014).Adolesanların Nargilenin Sağlığa Etkileri İle İlgili Algıları.Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.(Danışman: Prof. Dr. N.Çınar)